

Geloof vormt gedrag

– The Theosophical Movement, India

Geloofsovertuiging en levenshouding zijn tweelingen, die altijd samengaan. Overtuiging komt in levenshouding tot uiting; zoals onze geloofsovertuiging is, zo is onze levenshouding. Op enig moment in het leven moet iedereen die nadenkt voor zichzelf uitmaken wat zijn innerlijke overtuiging is, zonder dat dit tot een dogma verstart – of rusteloos, ontevreden of ongelukkig blijven. Voor het vormen van het karakter, het ontwikkelen van het gedrag, moet men luisteren naar zijn geloofsovertuiging, die bovendien door de wilskracht veranderd kan worden. Aan verandering van levenswijze moet verandering van de geloofsovertuiging vooraf gaan. Het pogen om onze manier van doen en onze gewoonten, ons karakter en onze levenshouding te transformeren, zonder een daarmee overeenstemmende wijziging in onze geloofsovertuiging, is van weinig waarde en het resultaat is onvermijdelijk gering.

Dit is een beknopte weergave van het oorspronkelijke artikel.

Geloofsovertuiging

Wat betekent geloofsovertuiging? Het is de intrinsieke overtuiging, of beter gezegd een verzameling van overtuigingen, waarvan een mens zich al dan niet bewust kan zijn, maar waardoor aan zijn leven richting wordt gegeven. Het is zijn houding jegens de mensen om hem heen, en jegens alles in zijn omgeving. Onze manier van doen, onze gewoonten, onze neigingen, onze aard zijn allemaal de weerspiegelingen van een innerlijke geloofsovertuiging die de uiterlijke mens vormen. De wilde met zijn onaangename gewoonten, de beschaafde mens met zijn goede manieren, de materialist met zijn ongelof, de godsdienstige met zijn geloof, de intellectueel met zijn geredeneer, de wijze met zijn wijsheid – allen hebben een innerlijke geloofsovertuiging die zich openbaart in hun gedrag.

Eerder was gezegd dat geloofsovertuiging tot de innerlijke regionen behoort, waarbij levenshouding en gedrag de weerspiegeling zijn van de uiterlijke mens. Dit wordt heden ten dage ondubbelzinnig aangetoond wanneer ‘kastenvermenging’ wijdverspreid is – kastenvermenging in de ware betekenis van het woord. Er zijn bijvoorbeeld meer mensen met een Christelijke geloofsovertuiging buiten het Christendom dan er binnen; er zijn meer waarachtige Brahmanen in vreemde landen dan in India onder de Hindoes; Shudras zijn sol-

daten; de Rajputs zijn Vaishyas. Anders dan in vroegere tijden bepaalt nu levenshouding en niet geboorte, geloofsovertuiging en niet erfelijkheid tot welke kaste je behoort. Dit komt door de kastevermenging waar Arjuna zo zeer bij betrokken was.

Gevolgtrekking

Tegenwoordig is de praktische waarde van het bovenstaande groot. Hervormers in het onderwijs, politieke leiders en ambtenaren zullen slechts weinig bereiken als zij zich, bij het onderwijzen van jongens en meisjes of bij het leiding geven aan mannen en vrouwen, niet bekommeren om de geloofsovertuiging en alleen maar aandacht hebben voor het gedrag van de mensen. Individuen kunnen hun gedrag niet van slecht in goed veranderen, van goed in beter tenzij zij hun geloofsovertuiging veranderen. Op een grotere schaal bezien geldt dit ook voor bevolkingsgroepen, leefgemeenschappen, naties enz. Uiterlijke bekering is nutteloos; wat nodig is, is innerlijke verandering, want het beïnvloedt geloofsopvatting – de basis voor uiterlijk gedrag.

Deze zienswijze betoont de waarde van geloofsovertuiging. We kunnen het niet zonder geloofsovertuiging stellen. Hoewel, hoe eerder we die zogenaamde geloven, die verdeeldheid zaaien, afschaffen, deze duistere dwarrelende afschaduwingen van de vaste geloofsovertuiging die richting aan ons leven geeft, des te beter dit is voor ons en de wereld. We moeten leren onderscheid te maken tussen de ware geloofsovertuiging van ieder medemens en het zogenaamde geloof dat hem min of meer door hemzelf of door anderen is opgedrongen. Innerlijke geloofsovertuiging verandert, verandert altijd, en des te sneller naarmate de mens meer vooruitstrevend is.

De mens die gelooft in de materiële wetenschap, die ons leert te “eten, te drinken en vrolijk te zijn, want morgen sterven we”, is min of meer gerechtvaardigd om een frivolous leven te leiden vanwege zijn ongelof in God, de ziel, of in het hierna. Hij gelooft in het overleven van de sterkste, want leven is voor hem slechts fysiek. Wanneer men in God, de ziel en het hierna-

maals gelooft, moet men in mindere of meerdere mate onvermijdelijk de Wet van Offering als richtinggevend beginsel in zijn leven aanvaarden. In beide gevallen beïnvloedt de geloofsovertuiging de levenshouding. Hierin ligt de waarde van duidelijk omschreven kennis. Soms wordt de vraag gesteld: “Waarom moet ik theosofische boeken bestuderen en kennis hebben van theosofische leringen over de verschillende bewustzijns toestanden en reïncarnatie en karma, als ik toch een goed, vroom en onschuldig leven leid?” Hen die dit vragen kan men antwoorden: “Onderzoek je gedrag: dit zal je je geloofsovertuiging doen inzien. Vraag je af of je geloofsovertuiging redelijk is, analyseer haar, onderwerp haaraan een onderzoek. De sterke en zwakke punten ervan zullen voor je blootgelegd worden; als je redelijk, bedachtzaam, en verstandig bent zal je streven naar een wijze van overeenstemming van je geloofsovertuiging en je levenshouding.”

Ontplooiing van het Zelf

Geloofsovertuiging maakt deel uit van het Zelf en houdt gelijke tred met zijn ontplooiing. Levenshouding openbaart zich in de voertuigen van het Zelf en boekt vooruitgang met hun evolutie. Het Zelf dat zich uitdrukt in zijn voertuigen, deze gebruikt en hieraan vorm geeft, is de oorzaak van zowel geloofsovertuiging als levenswijze – geloofsovertuiging die van invloed is op het leven, levenshouding die de vorm beïnvloedt. Daarom bevat elke geloofsovertuiging wel enige waarheid en is er een verklaring voor elk type gedrag. De misdaden die strafbaar zijn onder de geldende wetgeving of wandaden die veroordeeld worden in een beschaafde samenleving, worden niet gestraft of veroordeeld in een barbaarse samenleving. Kannibalisme is gerechtvaardigd vanuit het standpunt van de wilde, niet vanuit dat van de beschaafde mens. Het doden van vogels en dieren als sport of om te eten vindt rechtvaardiging in de harten van enkelen, niet in de harten van anderen die meer mededogen betonen. Zij die hun evolutie in eigen hand willen nemen moeten daarom in de eerste

plaats hun geloofsovertuiging onderzoeken en ten goede veranderen, voortdurend naar volmaaktheid strevend.

Hierin ligt eveneens de verklaring waarom de stem van het geweten voor verschillende mensen anders klinkt, want wat is per slot van rekening de stem van het geweten? Het is de door eigen inspanning ontworpen wet die vanuit het innerlijk ons gedrag beheerst, in tegenstelling tot de wet die door de overheid is uitgevaardigd of de door de samenleving opgelegde gedragsregels die onze levenswijze van buitenaf bepalen. De door eigen inspanning ontworpen wet van een individu heeft geen invloed op anderen, want iedereen heeft zijn eigen regels, zijn eigen stem van het geweten, die aan het gedrag richting geeft en het beheerst. Daarom hangt de stem van het geweten af van de geloofsovertuiging die voortkomt uit ervaring. De stem van het geweten kan ons zelfs op het verkeerde pad brengen. Dat kan leiden tot geestelijke neergang, tot blunders in ons denken, tot verkeerde beoordelingen, waarvan we ons niet bewust hoeven te zijn. We vergissen ons vanwege onze geloofsovertuiging, die evenwel verruimd kan worden waardoor ons gedrag ten goede veranderd kan worden. De levenshouding maakt het ons mogelijk de kracht of de zwakte, het goede of slechte van onze geloofsovertuiging te peilen.

Zelf-verwerkelijking

Wanneer iemand niet in staat is zijn gedrag te bepalen van binnenuit, doordat hij er geen vaste geloofsovertuiging op nahoudt, dan voorzien krachten van buiten in deze leemte en bepalen zijn leven van buitenaf. Zij die niet zelf richting kunnen geven aan hun leven, laten toe zich te laten leiden door het formalisme en de dogma's van religie, door de getuigenis uit de tweede hand van mensen die aanspraak maken op gezag. Daarom geeft het ontstaan van een innerlijke geloofsovertuiging in de evolutie van een individu blijk van een grote stap voorwaarts; maar hier volgt niet uit dat elke innerlijke geloofsovertuiging volmaakt is. Door de overheid uitgevaardigde wetten

zijn nooit volmaakt tenzij zij gegrondvest zijn op het verheven beginsel overeen te stemmen met de Natuurwet: evenzo geldt dit voor de door eigen inspanning verworven wetten, de geloofsovertuigingen.

Wees er niet te zeker van dat we volgens het "grote ideaal" leven, omdat we de theosofische leringen hebben aanvaard over de mens en zijn bestemming, over de wet van de absolute rechtvaardigheid en dat alles een geestelijke eenheid vormt en omdat we denken dat we ons het ideaal van menselijke volmaaktheid en dienst als *ons* ideaal eigen hebben gemaakt. De meesten van ons hebben meer dan één geloofsovertuiging omdat onze aard twee uitersten bevat, het geestelijke en het stofelijke. Ons denkvermogen en ons hart is tweeledig – onpersoonlijk en persoonlijk; dat is wat ons leven zo ingewikkeld maakt. We kunnen niet gelijktijdig in twee richtingen lopen. Of het Zelf van de Geest of het zelf van de stof moet verdwijnen. Besluit daarom wat je werkelijk voor jezelf wilt. Wat willen we doen of zijn, waardoor we ons gefrustreerd voelen als wij erin falen? Als we het juiste antwoord op deze vraag vinden, zullen we weten wat onze geloofsovertuiging is.

Harmonie met het Goddelijke

Logisch denken en onderzoek openbaren dat alle wetten en alle geloofsovertuigingen onvolmaakt zijn en daarom min of meer incorrect tenzij zij in volstreekte harmonie zijn met het goddelijke innerlijke licht, het hogere Zelf, gekenmerkt als de eeuwige, onophoudelijke beweging – de Wet. We moeten ernaar streven een voorbeeld te nemen aan het goddelijk plan – op een verstandelijke, weloverwogen en onbaatzuchtige wijze – maar als we een geloofsovertuiging formuleren die niet in harmonie is met het goddelijk plan en de goddelijke wet, dan zullen we zeker op de één of andere manier geconfronteerd worden met teleurstelling.

Theosophical Movement,
januari 2000
Vertaling: Ton van Beek